

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 25 września 2020 r.

DPPI-WPPiP.4083.168.2020.1.ML

Szanowni Państwo Dyrektorzy,

uprzejmie informuję, że został zakończony etap prac w zakresie zapewnienia uczniom z niepełnosprawnościami uczęszczającymi do klas I - VIII szkoły podstawowej dostępu do podręczników szkolnych, materiałów edukacyjnych, materiałów ćwiczeniowych i książek pomocniczych. Aktualnie, do całego I i II etapu edukacyjnego zapewniono podręczniki, materiały edukacyjne, materiały ćwiczeniowe i książki pomocnicze dostosowane odpowiednio do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów:

- a) niewidomych i słabowidzących - (materiały edukacyjne) w systemie Braille'a i w druku powiększonym - uczęszczających do klas I-VIII szkoły podstawowej,** materiały edukacyjne mogą zostać pobrane w formie elektronicznej ze strony internetowej: https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_category=142&controller=category, mogą również zostać wydrukowane zgodnie ze specyfikacją zaproponowaną w załączeniu w profesjonalnym zakładzie drukarskim ze środków finansowych pozyskanych w ramach dotacji celowej przeznaczonej na wyposażenie szkół w podręczniki szkolne, materiały edukacyjne lub materiały

ćwiczeniowe przeznaczone do obowiązkowych zajęć edukacyjnych;¹

b) niesłyszących i słabosłyszących (kurs Polskiego Języka Migowego), poziom ESOKJ od A1 do A2,²

wchodzące w skład serii książki pomocnicze są dedykowane dzieciom rozpoczynającym naukę migania. Pierwszy tom, stworzony z myślą o uczniach w wieku 6-7 lat, służy zaprezentowaniu podstaw języka migowego oraz przybliżeniu zasad komunikacji wizualno-przestrzennej. Kolejne 3 tomy pomyślane są jako kontynuacja tomu pierwszego, przy czym każda część odpowiada jednemu półroczu nauki (przy typowym tempie pracy). Seria stanowi zestaw materiałów do nauki przez pełne dwa lata szkolne. Warto zauważyć, że modułarna struktura kursu pozwala rozpocząć naukę na dowolnym poziomie - dostosowanym do indywidualnych kompetencji komunikacyjnych konkretnego ucznia.

Multimedialny kurs polskiego języka migowego można nieodpłatnie pobrać ze strony internetowej:

<https://www.gov.pl/web/edukacja/kurs-polskiego-jezyka-migowego-pjm-konferencja-w-men>

c) mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do klas I-III szkoły podstawowej³:

- **podręczniki do kształcenia specjalnego;**
- **materiały edukacyjne w postaci zeszytów piktogramów -** odpowiadające zakresem zaadaptowanemu podręcznikowi, umożliwiające realizację programu

¹ Oprac. na zlecenie Ministra Edukacji Narodowej przez Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem Pana Pawła Wdówka.

² Oprac. na zlecenie Ministra Edukacji Narodowej przez Pracownię Lingwistyki Migowej Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem Pana dr. hab. Pawła Rutkowskiego.

³ Oprac. na zlecenie Ministra Edukacji Narodowej przez Pracownię Lingwistyki Migowej Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem Pana dr. hab. Pawła Rutkowskiego.

nauczania przez wykorzystanie symboli PCS (Picture Communication Symbols);

ww. podręczniki oraz materiały edukacyjne mogą zostać pobrane w formie elektronicznej ze strony internetowej: https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_category=224&controller=category, mogą również zostać wydrukowane zgodnie ze specyfikacją zaproponowaną w załączeniu w profesjonalnym zakładzie drukarskim ze środków finansowych pozyskanych w ramach dotacji celowej przeznaczonej na wyposażenie szkół w podręczniki szkolne, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe przeznaczone do obowiązkowych zajęć edukacyjnych;

- **materiały edukacyjne w formie multimedialnej** zawierającej poszczególne części zaadaptowanego podręcznika w wersji elektronicznej, a także piktogramy (symbole PCS) oraz tłumaczenia na polski język migowy (PJM) – do wykorzystania na komputerach i tablicach multimedialnych, materiały edukacyjne mogą zostać nieodpłatnie pobrane w formie multimedialnej ze strony internetowej: https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_category=224&controller=category,
- **książki pomocnicze** zawierające materiał informacyjny dotyczący zalecanych sposobów korzystania z materiałów wchodzących w skład adaptacji, propozycje dodatkowych ćwiczeń, wskazówki, jak również zasady i dobre praktyki dotyczące korzystania z zaadaptowanych materiałów edukacyjnych;
- **materiały ćwiczeniowe** w postaci kart pracy, służące utrwalaniu wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- **materiały ćwiczeniowe zatytułowane „Język polski na plus”** adresowane do uczniów klas I-III szkoły podstawowej i służące utrwalaniu wiedzy o języku polskim oraz wspomaganie procesu nabywania przez uczniów

umiejętności komunikacyjnych, dostosowane do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją.

Materiały ćwiczeniowe tworzą spójne zeszyty, które udostępniamy w formie elektronicznej na stronie internetowej:

<https://www.gov.pl/web/edukacja/materialy-cwiczeniowe-dla-uczniow-niepelnosprawnych-dostosowane-do-nowej-podstawy-programowej-ksztalcenia-ogolnego>.

Materiały te mogą również zostać wydrukowane, zgodnie ze specyfikacją zaproponowaną w załączeniu, w profesjonalnym zakładzie drukarskim ze środków finansowych pozyskanych w ramach dotacji celowej przeznaczonej na wyposażenie szkół w podręczniki szkolne, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe przeznaczone do obowiązkowych zajęć edukacyjnych;

d) mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją - uczęszczających do klas IV-VIII szkoły podstawowej⁴:

- **materiały edukacyjne** przygotowane na podstawie aktualnie dopuszczonych do użytku szkolnego podręczników szkolnych do klasy IV- VIII szkoły podstawowej. Zawierają one odpowiednie do potrzeb uczniów z ww. niepełnosprawnością **dostosowania tekstowe i graficzne**, a także **symbole PCS** oraz nagrania video w polskim **języku migowym (PJM)**. Materiały edukacyjne udostępniono w Systemie Informacji Oświatowej w strefie dla zalogowanych pod adresem: <https://strefasio.men.gov.pl/login>.

⁴ Oprac. na zlecenie Ministra Edukacji Narodowej przez Pracownię Lingwistyki Migowej Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem Pana dr. hab. Pawła Rutkowskiego.

e) niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu umiarkowanym lub znacznym (materiały ćwiczeniowe)⁵:

- **materiały ćwiczeniowe** – karty pracy opracowane przez specjalistów, w tym nauczycieli z doświadczeniem w pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Odpowiadają współczesnym standardom międzynarodowym. Wykorzystują symbole PCS, czyli znaki graficzne obrazujące poszczególne pojęcia (system ten jest wsparciem dla osób z trudnościami w komunikowaniu się, w rozumieniu treści i uczestnictwie w procesie dydaktycznym). Struktura opracowanego materiału dzięki swojej przejrzystości, pozwala na wykorzystywanie poszczególnych kart w zależności od potrzeb tematycznych. Całość tworzy spójny zeszyt, który jest udostępniany w formie elektronicznej z możliwością wydruku.

Materiały tworzą spójne zeszyty, które udostępniamy w formie elektronicznej na stronie internetowej:

<https://www.gov.pl/web/edukacja/materialy-cwiczeniowe-dla-uczniow-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-w-stopniu-umiarkowanym-lub-znacznym>

mogą one również zostać wydrukowane, zgodnie ze specyfikacją zaproponowaną w załączeniu, w profesjonalnym zakładzie drukarskim ze środków finansowych pozyskanych w ramach dotacji celowej przeznaczonej na wyposażenie szkół w podręczniki szkolne, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe przeznaczone do obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

⁵ Oprac. na zlecenie Ministra Edukacji Narodowej przez Pracownię Lingwistyki Migowej Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem Pana dr. hab. Pawła Rutkowskiego.

Linki zaproponowane Państwu powyżej zostały dodatkowo zamieszczone:

- 1) na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej:
<https://www.gov.pl/web/edukacja/podreczniki-materialy-edukacyjne-i-materialy-cwiczeniowe-dla-uczniow-z-niepelnosprawnosciami>,
- 2) na zintegrowanej platformie edukacyjnej e-podręczniki w zakładce: *Kształcenie na odległość/Kształcenie uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi – materiały podmiotów zewnętrznych*, pod linkiem:
<https://epodreczniki.pl/a/ksztalcenie-uczniow-ze-zroznicowanymi-potrebami-edukacyjnymi---materialy-podmiotow-zewnetrznych/D1ErBmbam>.

W związku z pytaniami ze strony dyrektorów i nauczycieli szkół oraz rodziców uczniów z niepełnosprawnościami uprzejmie informuję, że w obecnym stanie prawnym system oświaty zapewnia w szczególności dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej.

W przepisach rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁶ jednoznacznie wskazano, że dla uczniów objętych kształceniem specjalnym - nauczanie dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się.

Wobec powyższego, nauczyciel dostosowując nauczanie do możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się ucznia z określonym rodzajem niepełnosprawności objętym kształceniem specjalnym, realizując podstawę programową kształcenia ogólnego, może korzystać z podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego przez ministra do spraw oświaty i wychowania dostępnych na rynku, jak również, obok zakupionego z dotacji celowej podręcznika dopuszczonego do użytku szkolnego przewidzianego dla wszystkich uczniów, ma również prawo

⁶ § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. poz. 1578).

i możliwość wybrać dodatkowo podręcznik lub materiał edukacyjny (opracowany np. przez MEN i/lub przez wydawców komercyjnych i/lub przez nauczyciela itp.) dostosowany do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych konkretnego ucznia niepełnosprawnego posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszczającego do szkoły ogólnodostępnej, integracyjnej czy specjalnej.

Reasumując:

- 1) nauczyciel może zdecydować o realizacji programu nauczania: z zastosowaniem podręcznika, materiału edukacyjnego lub materiału ćwiczeniowego lub bez zastosowania podręcznika lub ww. materiałów; program nauczania może być realizowany również z wykorzystaniem w szczególności urządzeń, sprzętu lub oprogramowania, przydatnych do realizacji tego programu, z uwzględnieniem potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów⁷;
- 2) podstawą do dokonania wyboru podręcznika⁸, materiału edukacyjnego⁹ i materiałów ćwiczeniowych¹⁰ jest analiza potrzeb edukacyjnych konkretnego ucznia niepełnosprawnego uczęszczającego zgodnie z decyzją rodziców do szkoły ogólnodostępnej, integracyjnej czy specjalnej¹¹;
- 3) nauczyciel może przedstawić dyrektorowi szkoły propozycję więcej niż jednego podręcznika lub materiału edukacyjnego w przypadku uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym¹²;

⁷ Art. 22 aa ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327).

⁸ **podręcznik** - należy przez to rozumieć podręcznik do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręcznik do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, podręcznik do zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, w tym podręcznik przeznaczony do kształcenia specjalnego, dopuszczony do użytku szkolnego;

⁹ **materiał edukacyjny** to materiał do kształcenia ogólnego, w tym dostosowany do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych, zastępujący lub uzupełniający podręcznik, umożliwiający realizację programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, na danym etapie edukacyjnym,

¹⁰ **materiał ćwiczeniowy** – należy przez to rozumieć materiał przeznaczony dla uczniów służący utrwalaniu przez nich wiadomości i umiejętności; to materiał przeznaczony dla uczniów służący utrwalaniu przez nich wiadomości i umiejętności.

¹¹ Art. 22 ab ust. 3 cyt. ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

¹² Art. 22 ab ust. 2 pkt 4 cyt. ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

- 4) wyposażenie: publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, dla klas I–III, publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe dla klas IV–VIII – jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, wykonywanym przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące te szkoły¹³;
- 5) kwoty dotacji celowej przyznawanej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w dla uczniów z niepełnosprawnościami są powiększane poprzez przemnożenie ich przez wskaźniki,¹⁴ o których mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2018 r. w sprawie wysokości wskaźników zwiększających kwoty dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych¹⁵;
- 6) dotacja celowa może być wykorzystana także na pokrycie kosztu drukowania i powielania podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w celach dydaktycznych lub na zakup urządzeń umożliwiających drukowanie lub powielanie tych podręczników i materiałów, a w przypadku uczniów niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego - także na zakup sprzętu lub oprogramowania umożliwiającego odczyt podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych w postaci elektronicznej.

¹³ Art. 54 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2020 r., poz. 17).

¹⁴ Art. 55 ust. 5 cyt. ustawy o finansowaniu zadań oświatowych.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2018 r. w sprawie wysokości wskaźników zwiększających kwoty dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 poz. 611)

Zachęcam do korzystania z zaproponowanych Państwu publikacji i bardzo proszę o przekazanie powyższych informacji Rodzicom uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W przypadku ewentualnych pytań lub wątpliwości proszę o kontakt na adres: Monika.Leszczynska@men.gov.pl.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia

MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

Maciej Kopeć
Podsekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

Załącznik:

- 1) Propozycja specyfikacji druku podręczników szkolnych (dalej adaptacji), materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów z niepełnosprawnościami.